ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 20.2.2025 г.
COM(2025) 54 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

относно междинната оценка на Програмата за обмен, помощ и обучение за защита на еврото срещу фалшифициране (програма „Перикъл IV“)

{SWD(2025) 44 final}

1. Въведение

Програмата „Перикъл IV“, създадена с Регламент (ЕС) 2021/840 на Европейския парламент и на Съвета, е четвъртото издание на програмата „Перикъл“. Правното основание на програмата „Перикъл IV“ е член 133 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Програмата преследва общите цели за предотвратяване и борба с фалшифицирането на еврото и свързаните с него измами, както и запазване на целостта на евробанкнотите и евромонетите. По този начин се засилва доверието на гражданите и предприятията в истинността на тези банкноти и монети и се укрепва доверието в икономиката на ЕС, като същевременно се осигурява устойчивостта на публичните финанси. Конкретната цел на програмата е да защити евробанкнотите и евромонетите срещу фалшифициране и свързаните с него измами. Тя се стреми да постигне тази цел по два основни начина. Първият е чрез подкрепа и допълване на мерките, предприети от държавите членки. Вторият е чрез подпомагане на компетентните национални органи в усилията им да развиват тясно и редовно сътрудничество и да обменят най-добри практики помежду си, с Комисията и когато е целесъобразно, с държави извън ЕС и с международни организации.

Следователно като цяло програмата може да бъде определена като инициатива за изграждане на капацитет, разпространение на информация и създаване на мрежи от контакти. Дейностите на програмата са насочени към: i) обмен и разпространение на информация; ii) предоставяне на техническа, научна и оперативна помощ; и iii) закупуване на оборудване, което да се използва от специализираните органи за борба с фалшифицирането на държави извън ЕС с цел защита на еврото срещу фалшифициране.

В основата на програмата са залегнали три основни принципа: i) транснационалност, съгласно която е необходимо участието на най-малко две държави във всички дейности по програмата; ii) мултидисциплинарност, чиято цел е да бъде улеснено възприемането на общ подход към защитата на еврото от страна на целевите групи, посочени по-долу; и iii) взаимно допълване с програмни дейности, предназначени да допълват — а не да заменят — други инициативи за защита на еврото, изпълнявани от държавите членки или от институции на ЕС и международни институции.

Междинната оценка на програмата „Перикъл IV“ беше извършена в съответствие с член 13 от Регламент (ЕС) 2021/840. Оценката обхвана критериите за уместност, ефективност, ефикасност, съгласуваност и добавена стойност от ЕС, както е предвидено в насоките за по-добро регулиране. В нея се разглежда също така устойчивостта на действията по програмата по отношение на защитата на еврото срещу фалшифициране. При оценката беше прегледано изпълнението на програмата от януари 2021 г. до март 2024 г., като бяха обхванати както държавите — членки на Европейския съюз (включително държавите членки от еврозоната и държавите членки извън нея), така и държави извън ЕС. В тази междинна оценка участваха различни заинтересовани страни, включително национални компетентни органи от държавите — членки на ЕС, кандидати и бенефициери по програмата, участници във финансирани по програмата действия, институции на ЕС, като Европейската комисия и Европейската централна банка (ЕЦБ), агенции, като Европол и Евроюст, както и международни партньори, като компетентни органи от държави извън ЕС и Интерпол. В оценката бяха разгледани

всички видове действия по програмата „Перикъл IV“, включително конференции и големи прояви за разпространение на информация, срещи, семинари, работни семинари, дейности за обучение, проучвания и закупуване на оборудване.

В работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящото съобщение, се предоставят още подробности относно междинната оценка на Комисията. Оценката се основава на различни източници, включително публикувано успоредно с нея независимо проучване, извършено от външен изпълнител. В работния документ на службите на Комисията се представят основните изводи от междинната оценка и се прави преглед на изпълнението на програмата „Перикъл IV“.

2. Общо заключение от оценката

В оценката се стига до заключението, че програмата „Перикъл IV“ постига целта си да допринася за предотвратяването и борбата с фалшифицирането на еврото, като по този начин запазва целостта на евробанкнотите и евромонетите.

Програмата като цяло се оказва **ефективна** за подобряване на обмена на информация, техническите умения, институционалните рамки и оперативните способности в областта на борбата с фалшифицирането на еврото както в държавите — членки на ЕС, така и в държави извън ЕС. С програмата успешно бяха улеснени създаването на контакти и съвместните разследвания, вследствие на което бяха постигнати значителни резултати, като например разследвания, довели до изземването на фалшифицирани евробанкноти и евромонети, и разбиването на престъпни организации.

Чрез предоставянето на техническо обучение, семинари, обмен на персонал и проучвания с програмата бяха подпомогнати мерките, предприети от държавите членки, особено когато националното финансиране е ограничено. Следователно с програмата „Перикъл IV“ до този момент бе осигурено **ефективно** използване на ресурсите за постигането на крайните продукти, резултатите и въздействието, преследвани от програмата. Основната причина за това разходите за управление да бъдат сравнително високи в относително изражение в сравнение със сходни програми е ограниченият общ бюджет на програмата. Общият дял на тези разходи също така намалява поради цифровизацията, което сочи подобряване на ефективността като цяло. Активното участие на ГД „Икономически и финансови въпроси“ в координирането и изпълнението на действията, например като председателства заседанията на Експертната група по проблемите на фалшифицирането на еврото (ЕГПФЕ), гарантира подкрепата на държавите членки и ефективния мониторинг. Програмата е предмет на междинни и *последващи* оценки. Поради малкия размер на програмата и факта, че действията често продължават през няколко програмни периода, може обаче да бъде полезно да се обмисли дали е пропорционално, спрямо общия бюджет на програмата, да се изискват две оценки за всеки цикъл на финансиране.

Освен това бе установено, че програмата **допълва и е съгласувана с** инициативи, предприети от други институции на ЕС, като например ЕЦБ, и агенции на ЕС, като Европол. Тъй като инициативите на държавите членки са с ограничен обхват, програмата запълва произтичащата от това празнина, като предлага многонационални и мултидисциплинарни действия, чрез които се предоставя експертен опит и се

насърчава изграждането на отношения между държавите членки и с държави извън ЕС. Всъщност с програмата се осигурява значителна **добавена стойност от ЕС** чрез установяването и засилването на отношенията и сътрудничеството между държавите членки, държави извън ЕС, институциите на ЕС и международните организации, които надхвърлят обхвата на действията на отделните национални органи.

Програмата също така остава изключително **релевантна** и се адаптира към променящите се заплахи. Необходимо е постоянно внимание, за да се противодейства на възникващите заплахи от фалшифициране и да се гарантира, че броят на откритите фалшифицирани евробанкноти и евромонети остава както под контрол, така и на ниски равнища: докато продължават да се използват пари в брой, ще има риск от фалшифициране. И накрая, програмата работи, за да гарантира **трайността** във времето на своите крайни продукти и бъдещия напредък към постигането на целите ѝ чрез трансфер на знания посредством редовни последващи действия и постоянна подкрепа. Заинтересованите страни посочват променящите се заплахи и степента на текучество на персонала в компетентните национални органи и подчертават необходимостта обучението да се провежда отново на всеки 2—3 години.

3. Основни поуки

Като цяло оценката потвърждава, че все още са нужни действия по програмата „Перикъл“ и че тази нужда вероятно ще се увеличи. В нея са изложени някои основни извлечени поуки, които са полезни продължаващото изпълнение на програмата.

Що се отнася до ефективността на програмата, в оценката се посочва, че за да може да гарантира съдържателни и продуктивни действия, програмата следва да продължи да е съсредоточена върху свързването на онези държави членки и държави извън ЕС, които имат пряк интерес или експертен опит в определена област. В оценката също така се посочва необходимостта от поддържане на баланс между различните видове действия, допустими за финансиране, като например проучвания и закупуване на оборудване за държави извън ЕС, през останалата част от програмния период.

В оценката се посочва, че значението на програмата „Перикъл IV“ може да бъде увеличено още, ако бъде запазен акцентът върху настоящите и бъдещите заплахи, включително банкнотите с променен дизайн и разпространението на фалшификати по интернет. В оценката обаче се посочва също така, че програмата следва да се съсредоточи върху потенциалните заплахи за бъдещото цифрово евро и въздействието на изкуствения интелект върху производството и идентифицирането на фалшифицирани парични знаци. За да бъде програмата подготвена за бъдещето, може да се наложи да бъде привлечен специфичен експертен опит, например чрез разширяване на обхвата по отношение на участващите експерти с цел справяне с тези развития и потенциални нови заплахи. В това отношение би било полезно да се възприеме подход с две направления, като се обърне достатъчно внимание и на двете от тях: i) необходимостта държавите членки (и държавите извън ЕС) да развиват основни технически умения за борба с фалшифицирането и ii) възникващите заплахи и органите, разполагащи с капацитета да се справят с тези заплахи. Други възможни начини за укрепване на програмата са осигуряването на по-голямо участие в нейните

действия на представители на съдебната власт, митниците и на услугите за доставка на колети, предварително споделяне на програмите и темите на тези действия и съобразяване на съдържанието на действията с очакваната аудитория. Срещите на ЕГПФЕ и ежегодно актуализираните стратегии по програмата „Перикъл“ са идеалният форум за прилагане на практика на извлечените поуки.

Що се отнася до способността на програмата да продължи да бъде ефективна, основната извлечена поука е, че е важно да бъдат предприемани достатъчно последващи действия и да бъдат предоставяни редовни обучения. Те могат да спомогнат за правилното прилагане и укрепването на резултатите от ученето, както и да гарантират широкото споделяне на актуална информация за текущите тенденции и промени, като се изтъкне постоянно променящия се и променлив характер на заплахата, която фалшифицирането на еврото представлява. Като участва редовно в действията, финансирани по програмата, генералната дирекция на Комисията, която я изпълнява, позволява качеството и устойчивостта на тези действия да бъдат постоянно оценявани. Много действия — както тези, организирани от самата Комисия, така и действията на държавите членки — са със силно измерение „обучение на обучаващи“ и се провеждат периодично, с което се гарантира, че знанията са актуални, включително при промени в персонала на компетентния орган. Една от последните извлечени поуки се отнася до необходимостта от свеждане до минимум на възможните езикови бариери, включително между изпълнителите и другите участници в действията по програмата, например чрез насърчаване на изпълнителите да предоставят устен превод, когато е целесъобразно.

4. Продължаване на програмата „Перикъл IV“ и бъдещи действия

В оценката се стига до заключението, че като цяло настоящата структура за изпълнение на „Перикъл IV“ е ефективна, ефикасна, устойчива и продължава да е подходяща по отношение на адаптирането към променящите се заплахи. С програмата „Перикъл IV“ се запълва празнина от критично значение в много държави членки, където ресурсите за организиране на международно и мултидисциплинарно обучение относно фалшифицирането на еврото често са ограничени. Чрез предоставянето на целенасочена подкрепа с програмата се укрепва капацитетът на ЕС за борба с фалшифицирането на еврото и се подкрепя развитието на нови отношения, мрежи от контакти и усилия за транснационално сътрудничество.

Комисията възнамерява да продължи да свързва съответните държави помежду им, като същевременно поддържа баланс и насърчава конкретни видове действия. Това може да бъде постигнато чрез годишните ѝ стратегии по програмата „Перикъл“ и заседанията на Експертната група по проблемите на фалшифицирането на еврото (ЕГПФЕ). Комисията ще обмисли възможностите за удължаване на продължителността на тези заседания на два дни. Тя счита, че е целесъобразно да се насърчи по-активното участие на представители на съдебната власт в заседанията на ЕГПФЕ и в действията по програмата „Перикъл IV“, особено с оглед на сериозните заплахи, като банкнотите с променен дизайн. В тази посока вече беше направена важна стъпка с отправената към Евроюст покана да присъства редовно на заседанията на ЕГПФЕ.

Въпреки че бюджетът на програмата като цяло е подходящ за поддържане на високо равнище на ефективност, намаляването на финансирането доведе до по-малък брой изпълнени действия и обучени участници в сравнение с предишни издания на програмата. В действителност обратната информация, получена от заинтересованите страни, показва, че намаленият бюджет на „Перикъл IV“ в сравнение с предишните издания на програмата е оказал отрицателно въздействие върху процеса им на вземане на решения и способността им да организират действия по програмата „Перикъл“.

Успехът на програмата се дължи до голяма степен на самия ѝ замисъл, който отразява уникалното ѝ правно основание[1] и насоченост и който дава възможност за тясно сътрудничество между държавите членки и Европейската комисия чрез ГД „Икономически и финансови въпроси“. Тъй като „Перикъл IV“ е самостоятелна програма, управляващата я генерална дирекция на Комисията действа като оперативно работно звено, което е неразделна част от разработването на стратегии, планирането и изпълнението на действия. Това гарантира, че програмата продължава да бъде съобразена с нуждите на държавите членки и на участниците в действията, и внася добавена стойност и ефективност.

[1] Правното основание за програмата „Перикъл“ за държавите членки от еврозоната е член 133 от ДФЕС (обикновена законодателна процедура), а за програмата „Перикъл“ за държавите членки извън еврозоната е член 352 от ДФЕС (специална законодателна процедура).